

เพลงพื้นบ้านโพหัก : รำโทน

PHOHAK FOLK SONG : RAM TONE

พจนีย์ กงตala^{*}

บทคัดย่อ

การวิจัย เพลงพื้นบ้านโพหัก : รำโทน นีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาของภารรำโทน ศึกษา วิวัฒนาการภารรำโทน ท่ารำ แล้วศึกษาคำร้อง ท่าทางประกอบ คำร้องของเพลงรำโทน โดยใช้ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากศิลปินในพื้นที่ ชาวบ้านและนักวิชาการท้องถิ่น ชุมชน ตำบลโพหัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

ผลการวิจัยพบว่า ภารรำโทน เดิมจะจัดให้มีภาระเด่นในเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ และงานนักขัตฤกษ์ แต่ในปัจจุบันมีการตื้นตัวในเรื่องวัฒนธรรม จึงมีภารรำโทนรำโทนไปแสดงตาม หน่วยงานเพื่อการศึกษา และเพื่อความบันเทิง มีอุปกรณ์ในการแสดงประกอบด้วย กลอง ฉิ่ง ฆาบ และมีต้นเสียงเป็นชาย และหญิงร้องนำ รวมทั้งผู้ที่รำก็จะร่วมร้องไปในขณะรำด้วย เพลงที่ใช้ร้องมีทั้งเนื้อ เพลงที่มีมาตั้งแต่สมัยสหกรณ์โกลครัวที่ 2 และเพลงที่ได้รับอิทธิพลจากเพลงรำวงสมัยใหม่ สามารถแบ่ง ตามเนื้อหาได้ 3 ลักษณะ คือ

1. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับราศีระหว่างชาย – หญิง
2. เพลงที่มีเนื้อหาปลูกใจ
3. เพลงที่กล่าวถึงธรรมชาติและสัตว์

ท่ารำที่ใช้ประกอบภารรำโทน เป็นท่าแสดงออกที่ใกล้เคียงกับท่าธรรมชาติ ผู้รำส่วนใหญ่จะใช้ ท่าทางในการรำเหมือนกันจะมีที่แตกต่างไปบ้างก็เพียงเล็กน้อย ท่ารำเป็นท่าที่คิดประดิษฐ์ โดยไม่มีการ วางแผนหรือมาตรฐานกำหนด ว่าต้องใช้เพลงอะไรประกอบด้วยท่ารำจะไร้ตัวยังตัวเหมือนการรำวง มาตรฐาน ท่าทางในการรำโทนของชาวบ้านโพหัก มีทั้งลักษณะท่าพื้นฐานในการรำที่เหมือนกัน และ แตกต่างกันทั้งสาม เนื้อหา ส่วนท่ารำที่แตกต่างกันออกไป จะเป็นท่ารำที่อิสระมีความหมายเป็นการ เลียนแบบท่าธรรมชาติ โดยวิเคราะห์จากท่าสามัญของการรำແປงออกเป็น ช่วงลำตัว ได้แก่ กิริยาของมือ แขน และการทรงตัว ช่วงขา ได้แก่ การก้าวเดิน และยืดยุบ หมุนตัว และแตะปลายเท้า

*สำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม pocharneet@hotmail.com

เพลงพื้นบ้านโพหัก : รำโนน นอกจากจะเล่นเป็นการละเล่นภายในหมู่บ้านเพื่อความสนุกสนานแล้ว ยังนำไปสอนในโรงเรียนของชุมชนเพื่อให้เยาวชนได้สืบทอด มีการจัดประกวดเพื่ออนุรักษ์ และได้รับการส่งเสริมจากทางราชการของชาวชุมชนตำบลโพหัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ให้มีการเผยแพร่ไปยังท้องถิ่นอื่น ๆ อันเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว และยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านนี้ให้แพร่หลายอีกด้วย

Keywords

นาฏศิลป์ หมายถึงศิลป์เฉพาะที่ใช้เรียกชื่อท่ารำ หรือกิริยาท่านาฏศิลป์ต่าง ๆ เช่น

จีบ กิริยาที่นิ้วหัวแม่มือจดไปที่ข้อเท้าของนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือ คือ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย กิริดให้ตึงเป็นรูปพัด จีบมีสองลักษณะ คือ จีบค่ำ และ จีบหมาย แบ่งเป็น 5 ชนิด คือ

จีบค่ำ	สังเกตจากปลายนิ้วชี้ ที่ขึ้ลงล่าง หักข้อมือเข้าหาลำแขน
จีบหมาย	สังเกตจากปลายนิ้วชี้ ที่ขึ้นเบื้องบน หักข้อมือเข้าหาลำแขน
จีบปรากหน้า	สังเกตจากปลายนิ้วชี้ ที่ขี้เข้าหาหน้าผากจะดับศีรษะ หักข้อมือเข้าหา
	ลำแขน
จีบปรากข้าง	สังเกตจากปลายนิ้วชี้ ที่ขี้เข้าหาแม่ศีรษะด้านข้างเห็นอิบหู ระดับ
	ศีรษะ หักข้อมือเข้าหาลำแขน
จีบหลัง	เป็นกิริยาที่เนื่องมาจากจีบค่ำสั่งมือจีบไปด้านหลังแขนตึง ให้ปลาย
	จีบตรงกับท้องแขน

วง คือส่วนโครงของลำแขนออกไปด้านข้าง ให้ส่วนบนของลำแขนข้อนลงเบื้องล่าง และให้ลำแขนส่วนล่างข้อนขึ้นเบื้องบน ตั้งฝ่ามือตึงปลายนิ้ว หักข้อมือเข้าหาลำแขน แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

วงบน	หอดแขนไปด้านข้างดังฝ่ามืออยู่ระดับศีรษะ
วงกลาง	หอดแขนไปด้านข้างดังฝ่ามืออยู่ระดับไหล
วงล่าง	หอดแขนไปด้านข้างดังฝ่ามืออยู่ระดับสะโพก
วงหน้า	หอดแขนไปด้านหน้าดังฝ่ามืออยู่ระดับปาก

ก้าวไก้ว คือ การก้าวเท้าไก่วให้ตันขาส่วนบนชิดกัน เท้าที่อยู่ด้านหลังเปิดสันเท้าขึ้น อาจก้าวข้ามอยู่กับที่ หรือก้าวไก้วเคลื่อนที่

รำสาย คือ การตั้งฝ่ามือตึงแขนข้างลำตัวระดับไหล พลิกมือคาดแขนขึ้นลงสลับกัน ระหว่างขวา และซ้าย

สอดสร้อย หมายถึง กิริยาจีบหมายระดับชายพก (ເຂວ) มีอหนິ່ງ และตั้งวงบນມືອໜິ່ງ ເດີນມືອ ເປີ່ຍນສັບຮ່ວງຈົບໜ່າຍ ແລະ ຕັ້ງວົງບນ

ທ່າຮຽມชาຕີ หมายถึง ທ່າວໍາທີ່ເລີຍແບບທ່າທາງປກຕີ ມີທັ້ງກົງຍາມມື້ອ້າ້ຽ້ ມື້ອແບ ເຊັ່ນ ກົງຍາມມື້ອ້າ້ຽ້ ມີໜາຍລັກໜະນະ ເຊັ່ນ ຂື້ມື້ອກວາດ (ທຸກຄົນ, ພລາຍອຍ່າງ) ຂື້ໄປໜ້າໜ້າ(ເປົ້າໝາຍ) ຂື້ທີ່ຕາ (ເຫັນ) ຂື້ທີ່ປາກ (ພຸດ) ຂື້ຄູ່ທີ່ອຸ່ດວຽງຂ້າມ ຂື້ໄປໜ້າໜ້າ(ອາຈໝາຍຄື່ງ ພໍາ ນັກ ອ້ອງ ພຣະອາທິຕົຍ ພຣະຈັນທົງ) ຂື້ລົງລ່າງ (ອາຈໝາຍຄື່ງ ນໍ້າ ພື້ນດີນ)

ກົງຍາມມື້ອແບ ແຕະອກ ມາຍຄື່ງ ຕ້າວເອງ ມື້ອໜ້າຍຫົ່ອ ມື້ອຂວາກີໄດ້ ປະສານມື້ອຮະດັບອກ ມາຍຄື່ງ ວັກ ແຕະສ່ວນອື່ນໆ ຂອງຮ່າງກາຍແທນກາຮື້ ເຊັ່ນ ແຕະແກ້ມ ແຕະໄຫລ່ ແຕະສະໂພກ

ທ່າເລີຍແບບສັດວີ ທ່າທ່ານກ ດ້ວຍກາງການມື້ອແທນປຶກ ໂບກ້ຳໜົ່ງລົງ ທ່າທ່າປລາ ດ້ວຍກາຽພນມື້ອ ໄປໜ້າໜ້າ ແລະ ທັກຂ້ອມື້ອສ່າຍໄປມາແທນໜ່າງ ຮ້ອງຫັວປລາ ເປັນຕົ້ນ

Abstract

THE STUDY OF “PHOHAK FOLK SONG : RAM TONE” AIMED TO INVESTIGATE THE HISTORY AND CURRENT SITUATION OF “RAM TONE” AND TO EXAMINE THE EVOLUTION OF RAM TONE’S POSTURES AND THE LYRICAL BODY POSTURES FROM RAM TONE COMPOSITION.

THE RESEARCH METHODOLOGY WAS BASED ON QUALITATIVE STUDY CONDUCTED BY MEANS OF DOCUMENTARY AND RELATED RESEARCH STUDY, INCLUDING FIELD STUDY OF THE LOCAL ARTISTS AND ACADEMIC PEOPLE IN PHOHAK VILLAGE IN THE BANG PHAE DISTRICT OF RATCHABURI PROVINCE.

THE RESEARCH FINDINGS SHOWED THAT “RAM TONE” WAS HIGHLY PERFORMED WITH THE PARTICIPATION OF MANY LOCAL AND OTHER INTERESTED PEOPLE, USUALLY DURING THE SONGKRAN FESTIVAL AND OTHER CELEBRATIONS. CURRENTLY, THE PEOPLE ARE PLEASED TO BE THE CULTURAL OWNERS OF “RAM TONE” AND TO PERFORM AND ENTERTAIN IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS. THE PERFORMANCE EQUIPMENT CONSISTS OF DRUMS AND CYMBALS. IT IS SUNG BY THE PERFORMERS, WHO ARE LEAD BY THE VOICES OF ONE MALE AND ONE FEMALE. THE SONG LYRICS HAVE BEEN WRITTEN FROM WORLD WAR II TO THE PRESENT.

THE FINDINGS ADDITIONALLY REVEALED THREE STYLES OF SONG LYRIC AREAS AS FOLLOWS:

1. SONG LYRICS ABOUT TEASING BETWEEN MALES AND FEMALES
2. SONG LYRICS THAT EMBOLDEN
3. SONG LYRICS ABOUT NATURE AND ANIMALS

THE CHOREOGRAPHIES WERE NAMED AFTER THE PEOPLE’S POSTURES DURING REAL ACTIVITIES IN LIFE AND MOST DANCERS MODIFIED SOME POSTURES BY THEMSELVES, NOT ONLY FOLLOWING THE

STANDARD DANCE. THE POSTURES HAVE A FREE AND NATURAL CHOREOGRAPHY. THE ANALYTICAL DANCING CHOREOGRAPHIES WERE DISTINGUISHED BY THE TORSO PART, SUCH AS HAND GESTURES, ARM POSITIONS AND POSTURE BALANCE. THE OTHERS INCLUDE LEG MOVEMENTS, SUCH AS FORWARD STEP AND BACKWARD STEP, BODY TURNING MOVEMENTS AND STATIONARY STEPPING MOVEMENTS WITH TOES IN UP AND DOWN POSTURES.

Moreover, the findings revealed that Phohak Folk Song, namely, "Ram Tone" is a focus of cultural conservation. It is developed in school curriculums and there are competitions between schools for the best performance of "Ram Tone". It is also promoted by the government using cultural tourism public relations as it nurtures and spreads traditional cultural values among the audience.

บทนำ

ชุมชนโพหัก เป็นชุมชนเก่าแก่ชุมชนหนึ่งของอำเภอบางแพ นิยมบูรณะเรียนประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งด้านภาษา ศิลปหัตถกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน ภาระเล่นพื้นบ้าน อาหาร และกีฬา เช่น การแข่งเรือยาว เป็นต้น ภาระเล่นพื้นบ้านสามารถบอกได้ถึงความเป็นมาของสังคมนั้น ๆ ชนบูรณะเรียนประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนโพหัก ได้สืบทอดกันลงมาช้านานจากบรรพชนหลายชั่วอายุคน จนเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นโพหัก อีกทั้งยังได้ขยายออกไปยังชุมชนใกล้เคียง ในขณะเดียวกันได้ปรับเปลี่ยนบางอย่าง เพื่อให้เข้ากับชุมชนใกล้เคียง และสามารถปรับการดำเนินชีวิตในภาคอุ่นภูมิภาคของคนหลายเชื้อชาติข้างเคียง ได้เป็นอย่างดี ตลอดมา จนเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไปให้สามารถยึดถือปฏิบัติตาม เช่น ภาระเล่นพื้นบ้านในเทศบาลสังกრานต์ที่หนุ่มสาวร่วมกันเล่นสนุกสนานด้วยประเพณีไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาที่มาของเพลงพื้นบ้านโพหักเฉพาะภูมิภาครำโนน และศึกษาวิถีชีวิตร่วมกันและการถ่ายทอดท่ารำโนนของชาวโพหัก โดยศึกษาคำร้อง และท่าทางประกอบคำร้องของเพลงรำโนน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่มชนชาวโพหัก ในแง่ของวัฒนธรรม ความเชื่อ อาชีพ และภาษา ศึกษางานด้านศิลปหัตถกรรม และวรรณกรรม ประเพณีและการละเล่นเพลงพื้นบ้านโพหัก

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาท่ารำที่ใช้ประกอบการรำโนนของชาวโพหัก การถ่ายทอดท่ารำ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตริมชายฝั่งชุมชนโพหัก เพื่อนำเสนอจุดเด่นของการใช้ภาษาท่ารำในการสื่อสารคำร้องเพลงพื้นบ้าน นำเสนอในรูปแบบวรรณนาวิเคราะห์โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

การรำโนนที่ชุมชนโพหัก เริ่มมีในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยนั้นเนื่องจากเป็นลิ่งบันทิงที่ไม่ลิ่นเหลือ เป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อร่วมสันนหนากา เนื้อหาของบทเพลงมีทั้งเนื้อหาที่แสดงความรักระหว่างหนุ่มสาว การชุมนุมชาติ การทำมาหากิน และเป็นเพลงปลูกใจให้รักชาติ มีวิวัฒนาการและการถ่ายทอดท่ารำจาก การรำโนน การรำมุ่งความสนุกสนาน และใช้ท่าทางประกอบการรำ ทั้งท่ารำที่เป็นแบบมาตรฐานของกรมศิลปากร และท่าเดียนแบบท่าธรรมชาติที่เป็นท่าสามัญที่ใช้กัน

วิวัฒนาการของการรำโนนโพหัก ที่วิเคราะห์จากเนื้อร้องพบว่า การรำโนนไม่มีแบบแผนตายตัว จึงมีทั้งการรำที่ใช้เพลงรำโนนโพหักดังเดิม และมีการนำเนื้อเพลงร้องรำวงมาตรฐานมาใช้ในการรำโนน ด้วย เช่น เพลงดงจันทร์วันเพญ หรือนำเพลงรำวงในยุคปัจจุบัน มาใช้เป็นเพลงประกอบการรำโนน เช่น เพลงตาม/licenses เพลงบ้านเรือนเดียงกัน เพลงตามองตา ซึ่งเป็นเพลงรำวงสมัยใหม่ที่ยังคงรักษา แพร่หลายในปัจจุบัน เป็นต้น

การรำโนนมีการแสดงออกทั้งการร้องและการรำ คำร้อง และท่าทางประกอบคำร้องของเพลงรำโนน เป็นการร้องเสียงระหว่างชาย-หญิง เนื้อหามักเปรียบผู้หญิงเป็นดอกไม้หรือดงจันทร์ และเปรียบผู้ชายเป็นกระต่าย หรือเปรียบความรู้สึกเหมือนธรรมชาติ เช่น ความรักที่สมหวังเป็นเหมือนห้องฟ้าสดใส แต่ความรักที่ไม่สมหวังเปรียบเหมือนทะเลยามมีคลื่นลม

เนื้อหาสาระของเพลงรำโนนในแนวพื้นบ้านโพหัก ที่รวบรวมมาได้มี 99 เพลง จากการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะโดยพิจารณาจากเนื้อหาของเพลงดังนี้ คือ

1. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราว ชัย – หญิง ได้แก่ เพลงพวงมาลัยสวยงาม เพลงรำปีมี่ไป เพลงยิ้มบ้วยกัน เพลงยามเมื่อเรารักกัน

1.1 เพลงพวงมาลัยสวยงาม พวงมาลัยสวยงาม โขเจ้าชื่อมาลี นาน ๆ ได้ผ่านมาที่ เกาะละวา นาน ๆ ได้ผ่านมาที่ ดาวซีรีจะขาดรอน (ห้อมเกชรา เจ้าพวงมาลัย) (ช้ำ)

1.2 เพลงรำไปปีมี่ไป รำปีมี่ไปตัวจะไกลั้หัวใจเด็นแรง เทยินดิเขยินดิ ถอยหน่ออย พระจันทร์ดวงน้อยกำลังยอแสง แปลงประกายฉายแสงลงมา พอสบสายตา เมื่อใบหน้าเควดง

1.3 เพลงยิ้มบ้วยกัน ยิ้มบ้วยกันรำน้อยว่า ยิ้มบ้วยกันสายตามองจั้น มองยิ้มมองตามองกระไว หกแจ้ หนาภักหนาภักปักใจ เมื่อคาดดีป่าวใจเพ้อพร่า หนาภันเนื้อบางหนาภูราหนาภักปักทรง หนาภูราหนาภักปักทรง

1.4 เพลงatham เมื่อเรารักกัน ยามเมื่อเรารักกัน แสงจันทร์สองส่วนเมืองเมืองอกไม่มีเมืองบัง รักนางเสียนี่กระไร หญิงอื่นด้วยดื่นเมื่อถม ฉันนิยมอยากได้เสียเมื่อไร รักนางเสียนี่กระไร ทำให้ช้ายนี้หวานคงนี้

2 เพลงที่มีเนื้อหาปลูกใจ ได้แก่ เพลงแอ๊บปี่ยา เพลงหนองปลาดุก เพลงไตรรงค์คงไทย เพลงแผลมทอง

2.1 เพลงแอ๊บปี่ยา สุขสำราญบั้นทิ่งรื่นเริงใจ มาเด่นรำวังคงไทยหัวใจสบายน วันนี้คืนนี้ คืนนี้ แม้สการเสิญมารำข่ายทำอย่างแอ๊บปี่ยา ยายาตตะละแอ๊บปี่ยา ตตะละแอ๊บปี่ยา ยายาตตะละแอ๊บปี่ยา แอ๊บปี่ (ช้ำ)

2.2 พลงหนองปลาดุก หนองปลาดุกนี้เอ่ยไม่นึกเลยจะถูกใจมตี ญี่ปุ่นเขามาเป็น มิตราฯ ไปตีอังกฤษในไว้ ปืนใหญ่ยิงมันไม่ถึงเสียงดัง ๆ ดังมาถึงนี่ เรือบินไทยขับไล่หุดหวิดฯ ไป ทึ้งอังกฤษลึ้งสนามอินเดีย อินเดียนอนตายเป็นระดับ (ช้ำ) ยกมือคำนับชื่นแก่ไทย

2.3 ไตรรงค์คงไทย ไตรรงค์คงไทย ใบไสวลายละลิว เห็นคงไทยปลิว ห้าริวสีคง ท้องฟ้าสีครามแลดูงามสดใส นั่นคือเกียรติไทยของเรานั้น เร阿富汗ลีชีวิตເຕາໂລහີຕ່າເສີມສ່ງ ກະດູກແຂນ นั้นทำเป็นแท่นไตรรงค์ ເຕາໂລහີຕ່າເສີມສ່ງ ຈົງຂໍຍສມຽນ

2.4 เพลงแผลมทอง ไชโยไหร่ร่อง แผลมทองของเราชาติไทย ขออยพรห์ชาติไทย ของเราไชโย-ไชโย ไชโย ไชโย

3. เพลงที่กล่าวถึงธรรมชาติและสัตว์ ได้แก่ เพลงกระต่ายจ่า เพลงจะมองดูดาว เพลงมีดฟ้ามัวฝน เพลงหนังสือทอง

3.1 เพลงกระต่ายจ่า กระต่ายจ่า ช้างน่าวกจริง พระจันทร์หอดทึ้ง แลดูศร้าวใจ ใจพระจันทร์นั้น ลอยไปไกล ใจพระจันทร์นั้นลอยไปไกล ลักษณะใจจะได้ชุมจันทร์

3.2 เพลงจะมองดูดาว จะมองดูดาวแสงดาวก้าวเคลื่อน จะมองดูเดือน เดือนก้าวแล เห็น หันหน้ามาส่องคนรัก (ช้ำ) วันนี้ต้องจากพระจันทร์วันเพ็ญ

3.3 เพลงมีดฟ้ามัวฝน มีดฟ้ามัวฝนนั้นยังทนม้ำได้ เท่าที่น้องนั้นด้าวพิชัยจึงได้มากอย ฉันฝ่าคอคายคออยอยู่ตั้งหลาຍเวลา พอยไม่เห็นน้องมาพี่ยากนีกเสียใจ

3.4 เพลงหนังสือทอง หนังสือยังคง อย่าท่านใจนัก ปีกของเจ้าจะหักลงบ่อญี่ในหนอง เจ้าอย่าอวดทะนง ถือว่าเป็นหนังสือทอง ตกไปบ่อญี่ในหนอง หนังสือทองขยับปีกบิน หนังสือทองขยับปีกบิน

ท่ารำที่ใช้ประกอบการรำโนนจะเป็นท่าแสดงออกที่ใกล้เคียงกับท่าธรรมชาติมากที่สุด ผู้รำส่วนใหญ่จะใช้ท่าทางในการรำเหมือนกัน จะมีที่แตกต่างไปบ้างก็เพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นท่ารำที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมาเองโดยทันทีทันใดไม่มีการวางแผนมาก่อน ไม่มีมาตรฐานกำหนดว่าต้องใช้ท่าอะไรกับเพลงใดตายตัว เมื่อันท่ารำวงมาตรฐานของกรมศิลป์

ท่าทางในการรำไก่ในงานของชาวบ้านโพธิ์ ที่มักใช้ในการรำมีทั้งลักษณะท่าพื้นฐานในการรำที่เหมือนกัน และแตกต่างกันทั้งสามเนื้อหา สามารถจำแนกออกได้เป็นท่าพื้นฐาน และท่าอิสระ ดังนี้ ท่ารำที่เป็นท่าพื้นฐานเหมือนกันทั้ง 3 เนื้อหาของเพลง คือ

1. ท่าสอดสร้อย
2. ท่าจีบหมาย
3. ท่าชี้มือต่าง ๆ เช่น ชี้สูง
ชี้ระดับอก ชี้ตัวแคงมือ
4. มือแบบหมายข้างลำตัว (ท่าตาย)
5. ท่าฝ่ามือแยกอก
6. ท่าสายมือพลิกท่อนแขน(รำสาย)
7. ท่ากดเกลียวข้าง
8. ท่ากดไหล'
9. ท่าโน้มตัวไปข้างหน้าขณะรำ
10. ท่าเมียงตัวขณะรำ
11. ท่ายื่นอยู่กับที่
12. ท่าก้าวเดินยืดยุบ
13. ท่าก้าวไช้
14. ท่าเดียงซ้าย – ขวา
15. ท่าก้มศีรษะ
16. ท่างยหน้า

ภาพที่ 1.1 ท่าสอดสร้อย

ภาพที่ 1.2 ท่าแยกอก (รัก)

ภาพที่ 1.3 ท่าชี้มือ

ภาพที่ 1.4 ท่าป่อง (มอง)

ภาพที่ 1.5 ท่ากวักมือเรียก

ภาพที่ 1.6 ท่ารำส่าย

ส่วนท่ารำที่แยกต่างกันออกไปจะเป็นท่ารำที่มีความหมายเป็นท่าอิสระ เลี้ยงแบบท่าธรรมชาติ เช่น กิริยาของมือได้แก่ ท่าปูนีเชก (ตั้งฝานมือขึ้นสั่นปลายนิ้ว) ท่าเปิดฝานมือปิดด้านข้าง ท่าค่ำมือแบบ ท่ากวัก มือเรียก ท่ามือแบบแซยพก ท่าจีบเข้าอก ท่าชี้มือเข้าหากัน และใช้นิ้วชี้สะกิดที่หัวไหล่ ส่วนเนื้อหา เพลงปลูกใจ มีท่าอิสรคือท่าแตะฝานมือที่ตันแขวน ท่าพนมมือไหว้ ท่าประสานมือแบบที่สูนไหล ส่วนเพลง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับราชสีมาท่ารำอิสรคือท่าชี้ทีตา และปัก

กิริยาของเห้า ได้แก่ ท่าเดินเรียงเห้า และท่าทวีชเห้า ท่าทางอิสระที่ใช้มากที่สุดจะอยู่ใน หมวดเนื้อหาเพลงที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสัตว์

ภาพที่ 1.7 ท่าชี้นิ้วคู่ (แทนความหมายว่าคู่กัน)

ภาพที่ 1.7 ภาพที่ 1.8 ท่าเห้าเอวอยู่ส่ายสะโพก

ภาพที่ 1.9 ท่าพนมมือไหว้

ภาพที่ 1.10 ท่าก้มโน้มตัวไปด้านหน้า

จากการศึกษาวิจัย พบว่า คำร้องเพลงรำโนนของชาวโพหังจะเป็นการร้องเกี่ยวกับความเป็นอยู่ใกล้ตัว โดยมีพื้นฐานจากเหตุการณ์ในช่วงนั้น ๆ ท่าทางในการแสดงขณะรำจะแตกต่างกันก็เพียงเล็กน้อย ขึ้นอยู่กับความชำนาญ และปฏิภาณไหวพริบของผู้รำแต่ละคน เช่น ถ้าเป็นการรำที่ตีท่าไปความหมายของเนื้อเพลงก็จะต่างกันที่การใช้มือช่วย หรือขวานในการแสดงเท่านั้น

การรำโนนถือเป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีในชุมชน และยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับชาวโพหังรวมทั้งเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านให้คงอยู่ต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าในปัจจุบันหน่วยงานราชการท้องถิ่น ได้ให้ความสำคัญกับการละเล่นพื้นบ้านของชาวโพหังดีแล้ว โดยส่งเสริมให้มีการประกวดการเล่นรำโนน และนำกลุ่มศิลปินออกพื้นที่ไปแสดงตามที่ต่าง ๆ แต่เยาวชนในโพหังอยังไม่ให้ความสนใจที่จะศึกษาและรับการถ่ายทอด เท่าที่ควร นักการศึกษาในท้องถิ่นจึงควรสนับสนุนให้มีการสาธิต และจัดแสดงการละเล่นพื้นบ้านภายใต้โรงเรียนในชุมชน โดยเชิญศิลปินพื้นบ้านมาสาธิต และจัดการแสดงในกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยการยกย่องศิลปินพื้นบ้านของตนให้เป็นต้นแบบในการศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้าน ซึ่งจะเป็นความภาคภูมิใจทั้งแก่ตัวศิลปินเอง และแก่กลุ่มชนในชุมชนที่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง

สำหรับคุปสรุคในการถ่ายทอดความรู้แก่ชนรุ่นหลัง คงมีเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนชุมชนบ้านโพหัง และโรงเรียนวัดสถานมัคคีธรรมท่าบ้าน และตัวศิลปินไม่ได้เล่นรำโนนเป็นอาชีพ แต่เล่นด้วยใจรักเมื่อมีเวลาว่างจากการทำงานจึงจะมาร่วมวงกันเพื่อแสดงกิจกรรม เพราะศิลปินส่วนใหญ่มีอาชีพด้านขายหรือทำเกษตรกรรม เช่น ทำนา กุ้ง ทำเครื่องจักสาน เป็นต้น เวลาว่างจึงไม่ตรงกัน และเยาวชนรุ่นใหม่ขาดความสนใจที่จะเรียนรู้ เพราะต้องใช้ความอดทนในการฝึกฝนทั้งร้อง และรำ

เอกสารอ้างอิง

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2541). “นาฏศิลป์ไทย.” ใน ลักษณะไทย เล่มที่ 3 ศิลปการแสดง.
(หน้า 36). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

จุณย์ศรี วีระวนิช. (2524). คู่มือครุการสอนและการจัดการแสดง ตามหลักสูตรสภากาชาดคุ้มครองชีวิต ชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2524. กรุงเทพฯ : ชีวินและคณะ.

ชวน เพชรแก้ว. (2538). ชีวิตไทย ชุด สมบัติตาหาย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. คุณภาพดีพร้อม.

เต็มศิริ บุญยสิงห์ และเจือ ศตะเวทิน. (2516). การละครเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภากาชาดไทย.

ทองเพี้ยน คงเป็น. (2536). อาจารยานุสรณ์. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระครูรัตตนาภรณ์ ธรรมกร (ไสว ธรรมรงค์) ณ วัดใหญ่โพหัง อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี : ม.ป.ท. เทศบาลตำบลโพหัง.

(2544). วิถีชีวิตชาวโพหัง. ม.ป.ท.

ชนิต อัญโญธี. (2511). *ศิลปะลัทธิธรรมหรือคู่มืออนุวัติลปีไทย*. กรุงเทพมหานคร : ศิวพร.

นงรัตน์ พยัคชันตร. (2531). *ท่องเที่ยวประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : ไทยแสงสุทธิการพิมพ์.

ประพิน ออกเรหา. (2535). *ราชบุรี*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทราดดิ้ง.

ประสงค์ จันทร์กีริ แลดสกี สุขเจริญ. (2543). *การศึกษาชุมชนตำบลโพธิ์กอก อำเภอปางแพร จังหวัดราชบุรี*. ราชบุรี : สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. (เอกสารอัดสำเนา).

พรชัย สุจิตต์. (2536). สภาพแวดล้อมและร่องรอยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี. ใน *ลุ่มน้ำแม่กลอง : พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม*. (หน้า 63-73).

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ทรงเปิดพิพิธภัณฑ์ วันศุกร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2536. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พัชรินทร์ ศุขประมูล. (2534). “สมัยประวัติศาสตร์.” ใน *ราชบุรี*. (หน้า 121). กรมศิลปากรจัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรี ที่ 14 ตุลาคม 2534. กรุงเทพ : กรมศิลปากร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.

สมัย สุทธิธรรม. (2541). *ราชบุรี*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้ง เอ็กซ์.

สุจิต บัวพิมพ์. (2538). *มรดกไทย*. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง เอ็กซ์.

สุภาน์ จันทวนนิช. (2543). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมิตร เทพวงศ์. (2541). *นาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

อภัย นาคคง. (2536). *อาจารยานุสรณ์ พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระครูวัฒนธรรมากา (ไสว ธรรมนุกิจ)* ณ วัดไหงโพธิ์กอก อำเภอปางแพร จังหวัดราชบุรี : วันที่ 18 เมษายน 2536. ราชบุรี : ม.ป.ท.

อาจินต์ ปัญจวรรณ. (2547). “วิภาคความคิด.” *มติชนสุดสัปดาห์*, 24, 1254 (สิงหาคม), 63.